

รัฐศาสตร์แนวพุทธ: วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์*
POLITICAL SCIENCE IN BUDDHIST APPROACH: ANALYSIS OF DESIRABLE
POLITICAL LEADERSHIP CHARACTERISTICS

พระครูวินัยธรรอริษฐ์ สุวฑฒโน

Phrakhruvinaithon Athit Suvaddho

วัดไร่ดอน จังหวัดเพชรบุรี

Wat Rai Don, Phetchaburi Province

E-mail: athit_suvaddho@gmail.com

บทคัดย่อ

รัฐศาสตร์แนวพุทธ ถือว่าเป็นการปกครองที่เหมาะสมมาใช้ในสังคม เพื่อให้สังคมนั้นๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี คือมีความสงบเรียบร้อย มีความยุติธรรม มีความสามัคคี ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม จากสภาพปัญหาทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน ได้เดินทางเข้าสู่เส้นทางการปฏิรูปทางการเมืองมาแล้วกว่าครึ่งทาง โดยรัฐมีแนวทางหรือได้กำหนดมาตรการหลายประการ เพื่อที่ส่งเสริมพัฒนาทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสดงบทบาทของนักการเมืองมากขึ้น เพราะฉะนั้นผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาซึ่งการมีเสถียรภาพทางการเมืองและการนำสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ความผาสุก จากการบริหารและการปกครองโดย เน้นเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองซึ่งมีความสำคัญมากต่อความเชื่อมั่นของต่างชาติ นักลงทุน ตลอดจนประชาชนในประเทศ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีผู้นำทางการเมืองที่เหมาะสมจะเป็นการพัฒนาการเมืองไทยให้ได้ดียิ่งขึ้นซึ่งจะต้องมีอุดมการณ์และรูปแบบเดียวกันเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการธำรงรักษาความชอบธรรมของการปกครองและการยอมรับของประชาชนที่มีต่อผู้นำทางการเมือง ดังนั้นผู้นำทางการเมืองจึงเป็นผู้นำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองแบบมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: รัฐศาสตร์แนวพุทธ; ผู้นำทางการเมือง; การเมืองที่พึงประสงค์

Abstract

Political Science in Buddhist Approach Considered as an appropriate government administration in society, that proceeded social well in peaceful, justice, harmony and behave as a good citizen of society. According to the current political situation in Thailand, there was traveled more than halfway through the path of political reform Which the government has guidelines and prescribed many measures in order to promote Thai political development. Especially in the context of today's social, economic and political development in Thailand at result as, businesses can log into the role of politicians more. Therefore, political leaders are important to bring political stability and social progress to the well-being of administration and governance. Emphasizing the political leadership which is very important to the confidence of foreign investors throughout the people in the country. The democracy governance with appropriate political leaders will be a better development of Thai politics, which must be the same ideology and form as an important tool in maintaining the legitimacy of government and the people's acceptance of political leaders. Whence, the political leaders are those who lead the nation towards prosperity, stability, prosperity and a sustainable future.

Keywords: Political Science in Buddhist Approach; Political Leadership; Desirable characteristics.

บทนำ

รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์เป็นการศึกษารัฐศาสตร์ที่มีปรากฏอยู่ในคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่โดยที่ศาสนาพุทธเป็นศาสนา ไม่ใช่ศาสตร์แห่งการเมืองการปกครองโดยตรง จึงไม่มีหลักทฤษฎีทางรัฐศาสตร์โดยเฉพาะ แต่เป็นคำสอนที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรม ที่ทั้งผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองจะต้องประพฤติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอยู่ร่วมกันทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม องค์กร สังคม ประเทศชาติ นานาชาติ และมนุษยชาติทั้งมวล การศึกษารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ จึงศึกษาโดยกำหนดกรอบแนวคิด โดยอาศัยหลักคำสอนที่มีปรากฏอยู่ในพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักการทางรัฐศาสตร์โดยมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีความเชื่อ แนวคิด อุปนิสัย ทัศนคติและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มารวมกันอยู่ภายในอาณาเขตเดียวกัน จึงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องหาการปกครองที่เหมาะสมมาใช้ในสังคม เพื่อให้สังคมนั้นๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี คือมีความสงบเรียบร้อย มีความยุติธรรม มีความสามัคคี ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม หากสังคมที่มีความแตกต่างกัน

อย่างหลากหลาย ไม่มีการนำการปกครองที่เหมาะสมมาใช้แล้ว ก็อาจทำให้สังคมนั้นประสบกับความสับสนยุ่งเหยิง เกิดความแตกแยก แย่งชิงผลประโยชน์ตามมา อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่เห็นได้ในสังคมต่างๆ แต่ในปัจจุบันนี้การปกครองที่เหมาะสมจึงเป็นที่ต้องการของทุกๆ สังคม เพราะข้อนั้นถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้มาซึ่งการมีเสถียรภาพทาง สังคมและการนำสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ความผาสุก การบริหารและการปกครองของสังคมในอดีตมีความสัมพันธ์กับศาสนาอย่างใกล้ชิด มีการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน ศาสนาจึงเป็นที่มาของอุดมการณ์รูปแบบเดียวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการธำรงรักษาความชอบธรรมของการปกครองและการยอมรับของประชาชนที่มีต่อผู้ปกครอง ดังนั้นผู้ปกครองจึงเป็นผู้นำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

ความหมายของรัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์เป็นการเรียนเรื่องเกี่ยวกับรัฐในทุกๆ แ่งเป็นวิชาในหมวดสังคมศาสตร์ที่เน้นในแง่ของการปฏิบัติ (Practice) เป็นเรื่องที่เน้นประวัติความเป็นมาขององค์การ รัฐบาล ภาควิชา และปฏิบัติเกี่ยวกับรัฐเหล่านี้เป็นความหมายดั้งเดิมของรัฐศาสตร์ ในยุคปัจจุบันแนวความคิดนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่มีความซับซ้อนขึ้น ความหมายของรัฐศาสตร์กลายเป็นกลายเป็นการศึกษาเรื่องการเมือง ความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในแง่การบังคับบัญชาและการถูกบังคับบัญชา การควบคุมและการถูกควบคุม การเป็นผู้ปกครองและถูกปกครอง สิ่งดังกล่าวทั้งหมดเกี่ยวกับอำนาจหรืออาจเรียกได้ว่า อำนาจทางการเมือง ความเกี่ยวพันนี้ เกี่ยวพันในแง่ของการได้มาซึ่งอำนาจ และการรักษาไว้ซึ่งอำนาจดังกล่าวว่าทำอย่างไรจึงจะได้อำนาจนี้มา และเมื่อได้มาแล้วจะรักษาไว้ได้อย่างไร (อุไรวรรณ ธนสกลิต, 2543) และ“รัฐศาสตร์” คือการศึกษาการเมืองด้วยหลักการทางวิชาการ การศึกษารัฐศาสตร์จึงเป็นการใช้หลักการแห่งเหตุผล ทฤษฎี ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อการศึกษาการเมืองการปกครอง (ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร, 2548)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า รัฐศาสตร์ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่แสวงหาซึ่งอำนาจและการใช้อำนาจในการจัดตั้งองค์กรและควบคุมบังคับบัญชาผู้ได้ปกครองให้ทำตามความประสงค์โดยใช้นโยบายในการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อันสูงสุด เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วิถีทางที่นำมาสู่รัฐศาสตร์แนวพุทธ

หลักการทางรัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสนานั้น จุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การทำให้ประชาชนที่อยู่ร่วมกันภายในรัฐได้รับประโยชน์มากที่สุด โดยการใช้อำนาจในการบริหารจัดการผลประโยชน์ของสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในสังคมให้ลงตัว สมประโยชน์ เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย โดยการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ก่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุด หรือไม่ให้เกิดผลเสียเลย

อย่างไรก็ตาม ย่อมมีความแตกต่างกันอย่างมากในการแสวงหาอำนาจ การได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจ และผลของการใช้อำนาจในการปกครอง บริหารจัดการผลประโยชน์ทางสังคมระหว่าง รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ (สุขุม นวลสกุลและคณะ, 2564) ดังนี้

1. การแสวงหาอำนาจ การได้มาซึ่งอำนาจ แสวงหาจากตัวเอง ได้มาเพราะพฤติกรรมที่ตัวเองกระทำ เกิดขึ้นจากการประพฤติดุจจริตทางกาย วาจา ใจ อำนาจเกิดจากการที่ตัวเองประพฤติคุณธรรม ตั้งอยู่ในคุณธรรม ได้แก่ การปกครองหรือฝึกฝนตนเองตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่า “บุคคลพึงยังตนให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมอันสมควรเสียก่อน แล้วพร่ำสอนบุคคลอื่นในภายหลัง บัณฑิตประพฤติดนอย่างนี้ จึงไม่เศร้าหมอง” และ “ถ้าสอนผู้อื่น ฉันทใด พึงทำตน ฉันทนั้น ผู้ฝึกตนดีแล้ว จึงควรฝึกผู้อื่น ฝึกตนได้ยากกว่าฝึกผู้อื่น” และ “บัณฑิตพึงตั้งตนไว้ในคุณอันสมควรก่อนสอนผู้อื่นภายหลัง จึงไม่มัวหมอง” การแสวงหาอำนาจ (ความดี) และการได้มาซึ่งอำนาจ (ความดี) จึงเกิดประโยชน์สุขให้แก่ตัวเองเป็นเบื้องต้น มีความสุข ไม่เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและสังคม

2. การใช้อำนาจตามแนวพุทธศาสตร์โดยวิธีการบำเพ็ญประโยชน์แก่บุคคลอื่น เกื้อกูลแก่มหาชน ในการปฏิสัมพันธ์กับมวลชน อำนาจของคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวผู้ใช้บวกกับอำนาจที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น คือ ความต้องการผลประโยชน์เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลประโยชน์ทั้งสอง จะลงตัวอย่างสมบูรณ์แบบ ได้รับการตอบสนองเป็นที่พอใจแบบสมประโยชน์อย่างเต็มที่ นั่นก็คือฝ่ายผู้ใช้อำนาจก็มีเป้าหมายเพื่ออำนวยให้เกิดประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ผู้อื่นอยู่แล้ว อีกฝ่ายก็ต้องการผลประโยชน์และความสุขตามความต้องการของตัวเอง เป้าหมายจึงบรรลุผลได้ด้วยดี ฝ่ายผู้ให้ก็พอใจ ฝ่ายผู้รับก็ดีใจ จึงเป็นการใช้อำนาจโดยปราศจากผลร้ายใดๆ

3. ผลของการใช้อำนาจ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม แบบค่อยเป็นค่อยไป โดยสันติวิธี โดยความสมัครใจและเต็มใจ เป็นการเปลี่ยนแบบถาวร และการเปลี่ยนแปลงเป็นที่ยอมรับของสังคมว่า จะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ใครๆ

4. วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจ เกิดจากการประพฤติดุจจริตตามคำสั่งและคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขในชีวิตทั้งปัจจุบันที่เป็นอยู่ในโลกนี้ ทั้งในโลกหน้าหลังจากตายไปแล้ว และประโยชน์สูงสุด คือ ดับทุกข์ทั้งสิ้นให้หมดไป คงเหลืออยู่แต่ความสงบสุขอย่างสมบูรณ์แบบ เป้าหมายนี้มีใช้มีเพียงแต่ในหมู่มนุษย์ที่ดำรงอยู่ในโลกนี้เท่านั้น ยังรวมถึงเหล่าเทวดาในเทวโลกและพรหมโลกอีกด้วย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า วิถีทางที่นำมาสู่รัฐศาสตร์แนวพุทธ คือ การปกครองตามแนวพุทธไม่ได้เน้นไปที่ระบบการปกครองหรือกระบวนการทางการเมืองแต่อย่างใด แต่เป็นการเน้นไปที่นักปกครองหรือผู้นำที่มีความรู้ความสามารถมีความเป็นธรรม โดยการปกครองแบบ “ธรรมาภิบาล” เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองบรรลุเป้าหมายสูงสุดในการอยู่ร่วมกันภายในรัฐ คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขกายสบายใจ (สุขุม นวลสกุลและคณะ, 2564)

ผู้นำทางการเมือง

ผู้นำทางการเมืองเป็นบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและจะนำผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้ โดยใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ ที่มีอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนาจการใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน ในอันที่จะบรรลุเป้าหมายและความสามารถที่จะชักจูงผู้อื่นให้มีความร่วมมือร่วมใจกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายหมายของตนได้ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2544) และผู้นำทางการเมืองจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546)

กลไกในการมีภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์

นอกจากนี้การที่มีองค์กรที่ดีควรที่จะมีผู้นำจะต้องนำความคิดเกี่ยวกับผู้นำและผู้ตามมารวมกันทำให้ผู้นำและผู้ตามกลายเป็น มโนทัศน์รวม คือ การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของผู้นำและผู้ตาม และให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า คือ การทำให้ผู้ตามปฏิบัติให้บรรลุจุดหมายที่แสดงออกถึงค่านิยม แรงจูงใจ ความต้องการ ความจำเป็น ความคาดหวังของทั้งผู้นำและผู้ตาม และมีความเห็นว่าภาวะผู้นำเป็นปฏิสัมพันธ์ ของบุคคลที่มีความแตกต่างกันในด้านอำนาจ ระดับแรงจูงใจ และทักษะเพื่อไปสู่จุดหมายร่วมกันซึ่งเกิดขึ้นได้ (Burns ,1987) 3 ลักษณะ คือ

1. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) คือ ภาวะผู้นำ ที่ใช้วิธีการติดต่อกับผู้ตามเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ด้วยกระบวนการต่อรอง โดยผู้นำใช้รางวัลสนองความต้องการของผู้ตาม เพื่อแลกเปลี่ยนกับการทุ่มเทความพยายามในการ ทำงานให้สำเร็จซึ่งถือว่าทั้งผู้นำและผู้ตามมีความต้องการอยู่ในระดับแรกของระดับความต้องการของมาสโลว์

2. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leadership) คือ ภาวะผู้นำที่ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตาม ค้นหาแรงจูงใจของผู้ตาม พัฒนาผู้ตาม ผลของผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ คือ ผู้นำและผู้ตามมีความสัมพันธ์กันในการยกระดับความต้องการซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความเปลี่ยนสภาพทั้งสองฝ่าย คือ เปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและเปลี่ยนผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพไปเป็นผู้นำจริยธรรม

3. ภาวะผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership) ผู้นำที่ยกระดับความประพฤติ ของมนุษย์ และความปรารถนาเชิงจริยธรรมของทั้งสองฝ่ายให้สูงขึ้น และก่อให้เกิดการเปลี่ยนสภาพ ทั้งสองฝ่าย โดยที่ผู้นำตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้ตามอำนาจของผู้นำจะเกิดขึ้น เมื่อผู้นำทำให้ผู้ตามเกิดความไม่พึงพอใจต่อสภาพเดิม ทำให้ผู้ตามเกิดความขัดแย้งระหว่างค่านิยม กับวิธีการปฏิบัติ สร้างจิตสำนึกให้ผู้ตามเกิดความต้องการอย่างแรงกล้า และเป็นความต้องการ ที่สูง

กว่าเดิมตามระดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) แล้วจึงดำเนินการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้ ผู้ตามร่วมมือกันเคลื่อนไหวไปสู่จุดมุ่งหมายที่สูงและยังประโยชน์ทั้งแก่ผู้นำและผู้ตาม

การเมืองที่พึงประสงค์

การที่จะทำให้มีการเมืองที่พึงประสงค์นั้นได้ คือ การพัฒนาการเมืองโดยกระบวนการทางการเมืองต้องพยายามเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ โดยมีพื้นฐานสำคัญอยู่ที่วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม ผ่านบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นแกนสำคัญของการขับเคลื่อนระบบหรือองค์กรทางการเมือง กระบวนการที่ดำเนินการไปนั้นสามารถตอบสนองประโยชน์ส่วนรวมและมีความเป็นธรรมในการบริหารจัดการ จึงจะเป็นการพัฒนาทางการเมืองที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง (กุสิทธ์ ชันติกุล, 2553)

ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของพลภาคทางการเมืองนับเป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่สำคัญ เพราะว่าพลเมืองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ที่ใช้อำนาจผ่านระบบตัวแทนที่เลือกเข้าไปทำหน้าที่ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอิสระบนพื้นฐานของความรู้ ความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองอย่างแท้จริง การพัฒนาการเมืองโดยองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นและเปิดช่องให้ประชาชนทุกสถานะเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องทำการทบทวนกระบวนการและกำหนดแนวทางพัฒนาการเมืองการปกครองของประชาชนในเขตพื้นที่ชนบท โดยกระตุ้นพลเมืองของชาติให้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนพึงได้รับจากระบบการเมืองทั้งระดับมหภาคและจุลภาค ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยการพัฒนาทางการเมือง การทำให้ผู้ที่ทำหน้าที่ในทางการเมืองอยู่ในกรอบของจริยธรรมทางการเมือง โดยมีจริยธรรมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดพัฒนาทางการเมืองของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี (บุญเชิด มารศรี, 2553)

หลักธรรมสำหรับภาวะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์

หลักธรรมในการปฏิบัติงานของผู้นำทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีคุณธรรมจริยธรรม ของผู้นำทางการเมืองโดยเฉพาะสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่พึงควรจะมีและใส่ใจสำหรับการปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายและมีการทุจริตคอร์รัปชัน ผู้นำทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีควรมีหลักธรรม ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าด้วยหลักขรรวาศธรรม 4 และหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้ หลักขรรวาศธรรม 4 เป็นหลักธรรมเกี่ยวกับในการบริหารหน้าที่และบทบาทที่พึงมี 4 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 1 สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความตั้งใจจริงต่อกัน ที่นักการเมืองพลเมืองพึงมีและปฏิบัติ ข้อ 2 ทมะ หมายถึง การรู้จักข่มจิตข่มใจตนเอง กับการทุจริตคอร์รัปชันหรือการประพฤติและปฏิบัติที่ผิดหลักเกณฑ์ของระบอบการปกครอง ข้อ 3 ขันติ หมายถึง ความ

อดทน อดกลั้น ต่อการพุดติและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เงื่อนไขของสังคม และข้อ 4 จาคะ หมายถึง การสละให้ปันสิ่งของอันเป็นของๆ ตน เช่น การเสียสละเวลาในการตรวจสอบติดตามพุดติกรรม นักการเมือง เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

หลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจในการบริหารชีวิตที่ถูกต้องดีงาม อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมมนุษย์ คือ ข้อ เมตตา ความมีไมตรี ความเป็นมิตร ประรณาคี ช่วยเหลือกัน และอุเบกขา การวางเฉยเป็นการให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ใช้ความรู้ (ปัญญา) รู้ว่าอะไร ถูกอะไรผิด อะไรเป็นความถูกต้องดีงาม อนึ่งเมื่อผู้ใดละเมิดธรรม คือทำผิดกฎหมายหรือกฎ กติกาของสังคม ต้องช่วยกันตรวจสอบ ถ้าหากประชาชน นักการเมือง มีและรู้จักใช้พรหมวิหาร ครบ 4 ข้อ นั้น สังคมจะมีพลังงานมากพอที่จะร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาทุจริต คอรัปชั่นให้ลดลงหรือหมดไปได้ แต่เมื่อทุกคนโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐหากมีเมตตา กรุณา มุทิตา ที่เหมาะสมและมีอุเบกขา ควบคุมไว้แล้วก็จะทำให้ทุกคนมีน้ำใจ ช่วยเหลือ ส่งเสริมซึ่ง กันและกันด้วยความสัมพันธ์อันดีพร้อมทั้งธำรงรักษาความเป็นธรรมในสังคมและความเข้มแข็ง รับผิดชอบในตัวตนไว้ได้แล้วก็จะทำให้สังคมมีสันติสุข

สรุป

จากสภาพปัญหาทางการเมืองไทยในปัจจุบัน ได้เดินทางเข้าสู่เส้นทางการปฏิรูปทาง การเมืองมาแล้วกว่าครึ่งทาง โดยรัฐมีแนวทางหรือได้กำหนดมาตรการหลายประการ เพื่อที่ ส่งเสริมพัฒนาทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสวงหาของ นักการเมืองมากขึ้น เพราะฉะนั้นผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาซึ่งการมีเสถียรภาพ ทางการเมืองและการนำสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ความผาสุก จากการบริหารและการ ปกครองโดย เน้นเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองซึ่งมีความสำคัญมากต่อความเชื่อมั่นของต่างชาติ นักลงทุน ตลอดจนประชาชนในประเทศ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีผู้นำทางการเมืองที่เหมาะสมจะเป็นการ พัฒนาการเมืองไทยให้ได้ดียิ่งขึ้นซึ่งจะต้องมีอุดมการณ์และรูปแบบเดียวกันเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการธำรงรักษาความชอบธรรมของการปกครองและการยอมรับของประชาชนที่มีต่อผู้นำทาง การเมือง จากสภาพปัญหาทางการเมืองไทยในปัจจุบัน และได้เดินทางเข้าสู่เส้นทางการปฏิรูปแล้ว กว่าครึ่งทาง โดยรัฐมีแนวทางหรือได้กำหนดมาตรการหลายประการ เพื่อที่ส่งเสริมทำ ให้ นักการเมืองมีการพัฒนา

ดังนั้นผู้นำทางการเมืองจึงเป็นผู้นำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองแบบมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้นั้นจำเป็นต้องนำหลักรัฐศาสตร์แนวพุทธ มากปกครองเพื่อให้เกิดความ เหมาะสมในสังคมทางการเมืองนั้นๆ เป็นไปได้ด้วยดี คือมีความสงบเรียบร้อย มีความยุติธรรม มี ความสามัคคี ปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดีทางการเมืองของประเทศไทยสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (2548). *รัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร พุกกะพันธ์. (2544). *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- บุญเชิด มารศรี. (2553). *บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน ศึกษากรณีอำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุขุม นวลสกุล. (2564). *รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์*. สืบค้น 15 มกราคม 2564, จาก <http://psiba.blogspot.com/political-science-in-buddhist-approach.html> [03/2012].
- อุไรวรรณ ธนสฤติย์. (2543). *รัฐศาสตร์กับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: เปเปอร์เฮาส์.
- Burns, J. M. (1987). *Leadership*. New York: Harper and Row.